

מסורת הש"ם

(א) ממות כד... (ב) [פסחוס ו...], (ג) כמזכות קג... (ד) נעיל מו... (ה) (סס), (ז) (ע"י מוס' לעיל מו') ד"ה קבורה], (י) חולין ו': ע"פ, (יא) ז"ל ויך ויגע, (יב) ס"ף אמר ר"י (ובחולין א) א"ת כדאמר ר"י], (יג) הוריות יא'. כריתות ו'. זכחים יב'. (יד) [בס"ף: (ושמחה), (נשג נדרים לו-], (ט) לקמן קיב'; (י) ויבמות כב: וס"י], (טז) כהנלס טו כמבי מי יגור כלהלך וגו' וקחשיב כ"ג], (ע) ויבמות כב:], (פ) בס"ף: מלון, (ף) [נ"א], (ק) [בס"ף: כשנחמדה, (ר) בס"ף: המשומדים, (ש) בס"ף: למשומה, (ס) בס"ף: כשנחמדה, (א) בס"ף: דמשומה, (ב) בס"ף: נשחמדה, (ג) בס"ף: נשחמדה,

תורה אור השלם

- נבזה בעיניו נמאס ואת יראי י' וְכַד נִשְׁבַּע לְקַרְעַ וְלֹא יִמָּר: תהלים טו ד
- לא תלין נבלתו על העץ כי קבור הקברנו ביום ההוא כי קללת אלהים תלי וְלֹא תִטְמָא אֶת אֲדָמָתְךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה: דברים כא כג
- וְהָיָה הֵם קִבְרֵיהֶם אִישׁ וְהָיָה רָאוּ אֶת הַגְּדוּד וַיִּשְׁלִיכוּ אֶת הָאִישׁ בַּקֶּבֶר אֲלִישֵׁעַ וְחָלַף וַיָּגַע הָאִישׁ בַּעֲצֻמוֹת אֲלִישֵׁעַ וַיָּחִי וַיָּקָם עַל רִגְלָיו: מלכים ב יג כא
- וְהָיָה קִבְבֵּיהֶם וְאֵלֶיהֶם אָמַר אֵל אֲלִישֵׁעַ שָׁאֵל מֶה אַעֲשֶׂה לָּךְ בְּטָרִם אֲלֶיךָ מַעֲמֶךָ וַיֹּאמֶר אֲלִישֵׁעַ וַיְהִי נָא פִי שָׁנִים בְּרוּחְךָ אֵלַי: מלכים ב יג ט
- אֵל נָא תְהִי כַפְתִּי אֲשֶׁר בַּצִּיתִיו מִרְחֹם אִמּוֹ וַיֹּאבֵל חָצִי בָשָׂר: מלכים ב יג ט
- וַיֹּאמֶר יְיָ אֵל מִשְׁהָ אָמַר אֵל הַבְּהֻנִּים בְּנֵי אֲדָרָן וְאֶמְרֹת אֲלֵהֶם לִנְפֹשׁ לֹא יִטְמָאוּ בַּעֲמֵיהֶ: ויקרא כא א
- מִזְמוֹר לְאֶסָף אֲלֵהֶם בְּאוֹ גוֹיִם בַּחֲלֹלְךָ טָמְאוּ אֶת הַיָּבֵל קִדְשְׁךָ שָׁמַי אֶת יְרוּשָׁלַם לְעֵלִיִּם: נְתַנוּ אֶת נְבִלַת עֲבָדֶיךָ מֵאֲבָר לַעֲוֹן הַשְׁמִיךְ בִּשְׂר חֲסִידֶיךָ לְחִיתוֹ אֲרָץ: תהלים עט א-ב

- מלכים ב יג ט
- אֵל נָא תְהִי כַפְתִּי אֲשֶׁר בַּצִּיתִיו מִרְחֹם אִמּוֹ וַיֹּאבֵל חָצִי בָשָׂר: ויקרא כא א
- מִזְמוֹר לְאֶסָף אֲלֵהֶם בְּאוֹ גוֹיִם בַּחֲלֹלְךָ טָמְאוּ אֶת הַיָּבֵל קִדְשְׁךָ שָׁמַי אֶת יְרוּשָׁלַם לְעֵלִיִּם: נְתַנוּ אֶת נְבִלַת עֲבָדֶיךָ מֵאֲבָר לַעֲוֹן הַשְׁמִיךְ בִּשְׂר חֲסִידֶיךָ לְחִיתוֹ אֲרָץ: תהלים עט א-ב
- מלכים ב יג ט
- אֵל נָא תְהִי כַפְתִּי אֲשֶׁר בַּצִּיתִיו מִרְחֹם אִמּוֹ וַיֹּאבֵל חָצִי בָשָׂר: ויקרא כא א
- וַיֹּאמֶר יְיָ אֵל מִשְׁהָ אָמַר אֵל הַבְּהֻנִּים בְּנֵי אֲדָרָן וְאֶמְרֹת אֲלֵהֶם לִנְפֹשׁ לֹא יִטְמָאוּ בַּעֲמֵיהֶ: ויקרא כא א
- מִזְמוֹר לְאֶסָף אֲלֵהֶם בְּאוֹ גוֹיִם בַּחֲלֹלְךָ טָמְאוּ אֶת הַיָּבֵל קִדְשְׁךָ שָׁמַי אֶת יְרוּשָׁלַם לְעֵלִיִּם: נְתַנוּ אֶת נְבִלַת עֲבָדֶיךָ מֵאֲבָר לַעֲוֹן הַשְׁמִיךְ בִּשְׂר חֲסִידֶיךָ לְחִיתוֹ אֲרָץ: תהלים עט א-ב

גליון הש"ם

רש"י ד"ה על פסח ובי' וביחוד לעין בל' על שפסח מהר"י לביט לו כגל ה' סימן מט"ט:

הגהות הב"ח

(א) נפרא דמיהו ליה כפרה לאכזה. י"ב וקשה והי' בסמון גבי מ"ש מדר' נתן מנואר דדוקא אס הוא משום יקרא דשכבי אז איכא למת דאזי ביוון הי הוא לו כפרה אלא חי משום יקרא דחי הוא און לו כפרה למת כלל מה ממניין אותו לאחר מותו כמו שפירש"י שם:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין

נצוה צעיניו נמאס. (כד) כתיב מי יעלה זהר ה' נקי כפים

ובר לבב וגו' וקחשיב נמי הא: **על מטה של כהנים**. דרך בזיון

מפני שהיה אביו רשע * וביזוהו לעין כל כדי שתייסקרו האחרים

ולכבוד עצמו לא חש ומפני כבוד אב נמי ליכא למיחש דנשיא בעמך

כתיב (שמות כב) בעושה מעשה עמך(.

נצוה צעיניו הוא עצמו נתצוה וממאס

בפני עצמו שלא חש לכבודו במקום קידוש ה'. ואי אמרת כבוד שעושין

למת אינו שלו אלא של חיים מ"ט

עבד הכי למת בזה את החיים:

אל הספדוני בעיירות. רבינו הקדוש

זוה את צניו בכמזכות (דף קג).

בהנשא אל תספדוני כשחוליו את

ארוני למקום קבורתי דהוא מת

בזיפורי וקבורתו צבית שערים אל

תספדוני בעיירות קטנות שחעברו

עליהן אלא בכרסים גדולים דליכא

אינשי טובא ומיכנפי מעיירות נמי

להסם: **מאי לאו לכבודו של מת**.

אלמא יקרא דעבדי ליה דליה הוא:

ומצים ליה למת. מרגומו של מלנין:

כי אמר רחמנא לא תלין. ורבינן נמי

שאר כל המתים היינו כי משהו ליה

לדמויה בעלמא דלא איכפת ליה בזה

דהיינו בזיון ודומיא דתלוי אצל האי

דליתייקרו ביה קרוביו לאו בזיון הוא

לדידיה: לשמע. כמו (שמואל א טו)

וישמע שאול לשון אסיפה להספידו:

סימן יפה למת. כשנפרעין ממנו

בעוה"ז לאחר מיתה דיס לו כפרה

בכך: **ש"מ יקרא דשכבי הוא**. דאי

לאו יקרא דשכבי אמאי מיכפר

בזיוניה: **ויחי ויסק על רגליו**. אותו

הנקבר נביא השקר היה הוא הנביא

אשר השיב את עידו לאכול ולשתות

בצית אל וענשם עידו על ידו והמיתו

הארי(וכשמת לאחר ימים קברוהו אצל

אלישע ולא הוכשר אכל המקום שיקבר

אכלו והחיייו: **נא פי שנים**. אליהו

החיה את המת והיה לו לאלישע

להחיות שני מתים והוא לא החיה

אלא בנה של שוממית: **לא הלך**. ואי

משום ברכתא דאליהו הוא היכי

מקויימת בזה: **וכשם שאין קוברים**

כו'. לפרושי טעמא דמתני' מהדר

דלפיכך נתקנו שתי קברות שאין

קוצרין נסקלין ונשרפין שהן רשעים

חמורים אלא נהרגין ונתנקין שהן

רשעים קלים: **ויסתקין ארבע**.

דאם נשרפין אלא נסקלין קלים הס:

גמרא גמירי לה. הלכה למשה

מסיני: **הואיל ונדחה**. הקרבן

כשהמיר דתוי' דאין מקבלין קרבן

מן המומרים(כדתניא מע"ה פרט

למומר(בשחיטת חולין בפ"ק (דף ה:).

שזטה נמי לאו צר כפרה היא דיקריב

אותו לרגזנו כתיב (ויקרא ה) **וישן**

דמי. כלל אדם הישנים בלילה ואינם

נחים בכך לאחר שניעורו: **אצל**

הסם. דיס בידו לחזור: **אימא לא**.

הוי דיחוי'. **היו צה קדשים**. צעיר

הנדחת אינן נשרפין עס שללה דכתיב

(דברים יג) **שללה ולא שלל** שמים ומיהו

מיקרב לא קרבו משום דכתיב (משלי

כא) **זכח רשעים תועבה** ואס קדשי

מוצא הן ואפילו עולות ושלמים

נדבה ימותו: קדשי בדק הבים

יפדו. כשאר בדק הציט והפודה אותם יאכלם שהרי לא נאסרו דלאו דידיהו הוו.

דמומר(לע"ז לא מקבלינן שום קרבן מיניה כדאמר' בהכל שוחטין (חולין דף ה:): דהואיל ונדחו ידחו. דאי משום זבח רשעים הא כיון

דאיקטולו אית להו כפרה: **יכול פירשו**. אביו ואמו של כהן: **מדריי לזכור**. כגון מומר(ט): **יעמא**. להם בנמות ת"ל (ויקרא כא) **לנפש לא**

יעמא בעמיו כי אס לשארו וגו' בעושה מעשה עמיו יטמא לו ואס לאו אל יטמא אפי' לשארו. אלמא לא כיפרה לו מיתתו אס לא חזר צו:

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין

אבכל חלב והפריש קרבן. כה"ג נראה ונדחה הוא והוי מני

לשמענין כרזותא טפי דלפי' המיר דת והפריש קרבן דהוי

דחוי ואע"ג דחוי מעיקרא הוי דחוי כדשמעי' ליה לר' יוחנן בפ"ק

דקידושין (דף י. ושס) גבי בהמה של שני שותפין ורזותא הוא טפי

מדחוי מעיקרא כדמוכח בפ' לולב

הגזול (פסכה דף לג. ושס) דלפי' מלן

דאית ליה דחוי מעיקרא לא הוי

דחוי מודה בנראה ונדחה דהוי

דחוי והא נקטת הכא כה"ג אורחא

דמיילתא נקט דאין דרך מומר להפריש

קרבן ועוד גבי נשתטה אי אפשר

לומר אלא שהפריש קודם שנשתטה

דאי משנשתטה שזטה שהפריש קרבן

אין הקדשו הקדש:

אימא בישן דמי. לאו לגמרי

כישן דישן חוי אפי' בשעה

שהוא ישן כדמתן בפרק כל הגט

(גיטין דף כח.) השולל מטעמו ממדינת

היס מקריצין אותו בזחוקת שהוא

קיים ולא חיישינן שמא ישן בשעת

הקרבה אלא כלומר כישן דמי דלפי'

דלא הוי חוי אין ראווי להיות דחוי

משום דממילא מיתער והא נמי

ממילא מישתפי:

ואמאי ביון דמיקטיף הוה דהו

בפרה. והא דמתן בחלק

(לקמן דף ק"א:) אנשי עיר הנדחת

אין להם חלק לעוה"צ הני מיילי דלא

איקטול אצל אס דנו אומס והרגוס

יס להם חלק: **הוא"ל** וניהוו

ידחו. רב יוסף ס"ל כדצי יוחנן

דמפרש טעמא בחלק (לקמן דף קיב):

משום דזנח רשעים תועבה דלא

כר"ל דמוקין לה בקדשים קלים

ואליצא דרבי יוסי הגלילי דלאמר ממון

בעלים הן ע"כ אין תלוי משום דחויא

אלא משום ממונס אצד דהני ממון

בעלים הן וקנת מינה גבי המיר דמו

או נשתטה לא יועיל בזה רעיי

כמו צעיר הנדחת וידחו אפי' דמיס:

משיתמוס

אלי אמר ליה אי הכי היינו דתניא על רגליו עמד ולביתו לא הלך אלא

ויהי נא פי שנים היכי משכחת לה דאחייא (א"ל רבי יוחנן שריפא צרעת

געמן שהיא שקולה כמת דכתיב *אל נא תהי כמת וכשם שאין קוברין רשע

אצל צדיק יכך אין קוברין רשע חמור אצל רשע קל וליתקון ארבע קברות

שני קברות גמרא גמירי לה *אמר עולא א"ר יוחנן דאכל חלב והפריש קרבן

והמיר דתו * וחזר בו הואיל ונדחה ידחה איתמר גמ' *א"ר ירמיה אמר ר' אבהו

א"ר יוחנן האכל חלב והפריש קרבן וגשתמה וחזר וגשתפה הואיל ונדחה ידחה

וצריכא דאי אשמעינן קמיייתא משום דאיהו דחה נפשיה בידים אבל האי

דממילא קא דחי אימא כישן דמי ואי אשמעינן הכא משום דאין בידו לחזור

אבל התם דבידו לחזור אימא לא צריכא אמר רב יוסף אף אנן גמי תנינא

(י'היו בה קדשים קדשי מזבח ימותו קדשי בדרק הבית יפדו והיוינן בה אמאי

ימותו כיון דאיקטול הויא להו כפרה וליסקו לגובה לאו משום דאמרין הואיל

וגדחו ידחו א"ל אביי מי סברת מת מתוך רשעו הויא ליה כפרה מת מתוך

רשעו לא הויא ליה כפרה דתני רב שמעיה יוכל אפילו פירשו אבותיו מדרכי

ציבור יטמא ת"ל *בעמיו *בעושה מעשה עמיו א"ל רבא מי קא מודמית נהרג

מתוך רשעו למת מתוך רשעו מת מתוך רשעו כיון דכי אורחיה קמייית לא

הויא ליה כפרה נהרג מתוך רשעו כיון דלאו כי אורחיה מייית הויא ליה כפרה

דעד דכתיב *מומור לאסף אלהים באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך

[וגו'] נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידריך לחיתו ארץ מאי

עבדיך ומאי חסידריך לאו חסידריך ממש עבדיך הנך דמחייבי דינא

דמעיקרא וכיון דאיקטול קרי להו עבדיך אמר ליה אביי מי קא מודמית

הרוגי

הואי הויא ליה כפרה בעת דחזו צערא דקברא הואיל ונדחית האבילות נדחית לגמרי כדתנן לא

הוי מתאבלין עליהן אלא מתאוננין שאין אינה אלא בלב ואקשי' אי הכי דמדחזו צערא דקברא איכפר להו למת ליה עיכול דתנן נתאכל הבשר מלקטין לצעמות וקוברין אותן ושנינן דמהויא שעתא סמרח

ולא אפשר לאפוקי מקברא. אבל הרוגי מלכות כיון דשלא כדון נהרגין מיד הויא להו כפרה מדכתיב נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידריך לחיתו ארץ וקיל חסידריך חסידים ממש עבדיך

הנך הוא דמחייבי דינא מעיקרא וכיון דאיקטול קרי לה עבדיך ש"מ הריגה כפרה ליהוי: א"ר יוחנן אכל חלב והפריש קרבן ונשתמד חזרו בו הואיל ונדחה ידחה וכן אכל חלב והפריש קרבן ונשתמה חזרו

הרוגי

הואי הויא ליה כפרה בעת דחזו צערא דקברא הואיל ונדחית האבילות נדחית לגמרי כדתנן לא

הוי מתאבלין עליהן אלא מתאוננין שאין אינה אלא בלב ואקשי' אי הכי דמדחזו צערא דקברא איכפר להו למת ליה עיכול דתנן נתאכל הבשר מלקטין לצעמות וקוברין אותן ושנינן דמהויא שעתא סמרח

ולא אפשר לאפוקי מקברא. אבל הרוגי מלכות כיון דשלא כדון נהרגין מיד הויא להו כפרה מדכתיב נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידריך לחיתו ארץ וקיל חסידריך חסידים ממש עבדיך

הנך הוא דמחייבי דינא מעיקרא וכיון דאיקטול קרי לה עבדיך ש"מ הריגה כפרה ליהוי: א"ר יוחנן אכל חלב והפריש קרבן ונשתמד חזרו בו הואיל ונדחה ידחה וכן אכל חלב והפריש קרבן ונשתמה חזרו

הרוגי

הואי הויא ליה כפרה בעת דחזו צערא דקברא הואיל ונדחית האבילות נדחית לגמרי כדתנן לא

הוי מתאבלין עליהן אלא מתאוננין שאין אינה אלא בלב ואקשי' אי הכי דמדחזו צערא דקברא איכפר להו למת ליה עיכול דתנן נתאכל הבשר מלקטין לצעמות וקוברין אותן ושנינן דמהויא שעתא סמרח

ולא אפשר לאפוקי מקברא. אבל הרוגי מלכות כיון דשלא כדון נהרגין מיד הויא להו כפרה מדכתיב נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידריך לחיתו ארץ וקיל חסידריך חסידים ממש עבדיך

הנך הוא דמחייבי דינא מעיקרא וכיון דאיקטול קרי לה עבדיך ש"מ הריגה כפרה ליהוי: א"ר יוחנן אכל חלב והפריש קרבן ונשתמד חזרו בו הואיל ונדחה ידחה וכן אכל חלב והפריש קרבן ונשתמה חזרו

הרוגי

הואי הויא ליה כפרה בע